

De 'MITAD' tokens van Colombia.

Marc C. M. Hendrickx,

Herentals, 8 november 2009

Het Zuid Amerikaanse Colombia heeft een zeer bewogen verleden, en ook op numismatisch vlak zijn er verscheidene eigenaardigheden. Het fenomeen van de 'MITAD' tokens, thema van deze tentoonstelling, is er één van. Het Spaanse zelfstandige naamwoord 'mitad' betekent letterlijk vertaald 'helft'. Maar de helft van wat?

Tot 1847 was het kleinste muntstuk in Colombia de 'cuartillo' (fig. 1), of 1/4 van een 'real' (fig. 2). Echter, de waarde van deze minuscule zilvermuntjes was niet laag genoeg om dagdagelijkse kleine aankopen mee te verrichten. Een eenvoudig voorbeeld kan één en ander verduidelijken. Een persoon ging in de jaren 1850 een winkel binnen omdat hij een brood en een stuk chocolade wenste te kopen. Beide producten waren beschikbaar en kostten elk 1/4 van een 'cuartillo'. De klant bood de verkoper een 'cuartillo', het kleinste muntstuk, aan. De verkoper verontschuldigde zich en vertelde de klant dat hij genoodzaakt was bij een eventuele aankoop van het brood en de chocolade een ganse 'cuartillo' uit te geven en enkele bijkomende aankopen te doen aangezien er geen klein wisselgeld voorhanden was. Het voorgaande was een oud zeer tijdens de koloniale periode en een voortdurend probleem in Colombia. De munthuizen van de overheid waren niet ontworpen en uitgerust om de vereiste kopermunten van lage waarde te vervaardigen. De koperstukken van 1/10 (fig. 3) en 1/20 'real', die in 1847-1848 in Londen werden vervaardigd waren echter onvoldoende in aantal om het probleem ten gronde op te lossen. Om aan dit euvel te verhelpen kwam de oplossing onder de vorm van tokens, vervaardigd door private munthuizen en uitgegeven door private ondernemingen, zoals handelaars, haciendas, koffieplantages, mijnbouwondernemingen en dergelijke. Ondertussen was de 'cuartillo' door een hervorming van het bestaande muntstelsel naar het decimale stelsel, in 1872, gelijkgesteld met 2 1/2 centavos (fig. 4). Een uitgifte van muntstukjes van 1 1/4 centavos (fig. 5) in 1874, vervaardigd in het munthuis van Heaton (U.K.) uit kopernikkel, bracht ook geen soelaas. Deze muntjes met niet alledaagse denominatie, werden door de lokale bevolking weliswaar 'mitades' (helften) genoemd, maar hun gebruik werd meedogenloos verworpen, grotendeels omwille van hun afmeting en hun metaalinhoud.

"1 cuartillo fig. 1 - diam. 11 mm"

"1 real fig. 2 - diam. 20,5 mm"

"1 decimo de real fig. 3 - diam. 28 mm"

“2 ½ centavos fig. 4 - diam. 11,2 mm”

“1 ¼ centavos fig. 5 - diam. 12 mm”

Aan één zijde van de ‘MITAD’ token prijkt in hoofdletters het(de) woord(en) ((VALE) (UNA)) ‘MITAD’, wat dus als het ware een munt denominatie werd, en aan de andere zijde de naam van de uitgever (fig. 6). Het kan gebeuren dat de naam vervangen wordt door een afkorting (fig. 7), een monogram of een symbool, soms kan ook een combinatie van het voorgaande voorkomen (fig. 8). In een klein aantal gevallen wordt er melding gemaakt van de locatie (fig. 9) van de uitgever als toevoeging bij zijn identiteit, wat van belang was als hulpmiddel bij de determinatie van de ‘MITAD’ tokens. Er is geen vermelding van de naam Colombia op de ‘MITAD’ tokens bekend, maar verschillende langdurige vergelijkende studies, vooral vanuit de Verenigde Staten, hebben aangetoond dat alle tokens die de denominatie ((VALE)(UNA)) ‘MITAD’ dragen wel degelijk van Colombiaanse oorsprong zijn.

‘MITAD’ tokens voorzien van een datum zijn de uitzondering (fig. 10). De oudste gedateerde ‘MITAD’ token stamt uit 1838 en de periode 1860-1890 kan beschouwd worden de piekperiode waarin de ‘MITAD’ tokens in omloop waren, ondanks de voorvermelde ontoereikende éénmalige influx van kopergeld in de jaren 1847-1848, evenals de voormelde mislukte introductie van het muntstukje van 1 ¼ centavos uit 1874. Kort na 1900 kwam aan deze omloop spontaan een einde door de massale uitgifte van aangepaste muntstukjes van lage waarde om als wisselgeld te dienen.

“naam uitg. fig. 6 – diam. 18,5 mm”

“afkorting fig. 7 – diam. 19,7 mm”

“combinatie fig. 8 – diam. 24 mm”

locatie fig. 9 – diam. 22,4 mm”

“datum fig. 10 – diam. 28 mm”

“klop fig. 11 – diam. 20 mm”

De ‘MITAD’ tokens werden voornamelijk gebruikt in het noordoosten van Colombia (fig. 12), waar destijds ook het economische zwaartepunt van het land gelegen was. Omdat het over een eerder gesloten economisch systeem ging en het gebruik van deze tokens tot relatief besloten gebieden beperkt bleef, kon de vermelding van slechts de initialen van de uitgever, wat bij ongeveer de helft van de bekende ‘MITAD’ token types het geval is, volstaan om een algemene aanvaarding door het publiek te verwezelijken. Uit de gekende cijfers met betrekking tot de oplagen van de uitgiften van

'MITAD' tokens kan men afleiden dat deze, op enkele uitzonderingen na en dit vooral in de beginperiode, vrij hoog waren, wat een duidelijke indicatie is van de noodzaak en de populariteit van de 'MITAD' tokens bij het brede publiek.

De 75 reeds beschreven types van 'MITAD' tokens zijn op één uitzondering na, die ovaal is, allemaal rond. Hun diameter bedraagt tussen 18 en 30 mm en hun gewicht schommelt tussen iets meer dan 1 gram en 10 gram. De 'MITAD' tokens die voor circulatie bestemd waren, zijn vervaardigd uit geelkoper, koper of brons. Sommige specimens zijn uit kopernikkel vervaardigd, maar geen enkele hiervan was voor circulatie bestemd. Er zijn geen 'MITAD' tokens bekend die uit aluminium vervaardigd zijn. Dit was waarschijnlijk het gevolg van het feit dat dit metaal, in de periode dat de 'MITAD' tokens in omloop waren, relatief duurder was dan koperlegeringen. Er zijn verschillende types bekend, voorzien van enkele duidelijk van elkaar te onderscheiden verschijningsvormen van een klop (counterstamp) (fig. 11). Echter, hoewel er weinig of geen geschreven informatie hieromtrent voorhanden is, kan verder doorgedreven studiewerk hier in de toekomst misschien plausible verklaringen aanbrenge.

Bibliografie.

BARIGA VILLALBA, A., B., *HISTORIA DE LA CASA DE MONEDA*, Tomo III, Publicaciones Banco de la Republica, Bogotá, 1969, 572 p.

BERNAL, E., M., *Fichas de Colombia Numismalia*, Caracas, sd., 110 p.

GUTTIERREZ PINILLA, M., J. en GUEVARA VIVAS, P., A., *MONEDA Y BANCA EN SANTANDER*, Bucaramanga, Asociación Bancaria de Colombia, Comité regional Bucaramanga, 1990, 417 p.

HENAO, I., A., *Fichas de Colombia*, Medellín, 2003, 122 p.

HOLTON, I., F., M., A., *LA NUEVA GRANADA: VEINTE MESES EN LOS ANDES*, Bogotá, Banco de la Republica, 1981, 363 p.

RESTREPO, J., E., *MONEDAS DE COLOMBIA 1616-2006*, Medellín, 2006, 299 p.

RULAU, R., *Latin American Tokens*, Iola, Krause Publications, 2nd edition, 2000, 479 p.

SWEENEY, J., O., NLG en BERNAL, E., M., The MITAD tokens of Latin America, *TAMS JOURNAL*, vol. 31, Number 1(2), February 1991, 31 p.

TEMPRANO, L., *Monedas de Colombia 1810-1992, Historia y Legislación 1810-1934*, Bogotá, 1993, 200 p.

P.S.: Alle munten en tokens, afgebeeld in voorgaande tekst, worden tentoongesteld.

Kaart van Colombia met de plaatsen waar de MITAD tokens werden uitgegeven (circa 1890) (fig. 12).

(Uit: SWEENEY, J., O., NLG en BERNAL, E., M., The MITAD tokens of Latin America, *TAMS JOURNAL*, vol. 31, Number 1(2), February 1991, p. 7.)

